

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 495/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Duditša a sudcov Libora Duľu a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]

[REDACTED] zastúpených Mgr. Petrom Troščákom, advokátom, Hlavná 50, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 30P/140/2018 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 30P/140/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Okresnému súdu Prešov **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 30P/140/2018 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi [REDACTED] **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť k rukám jeho matky [REDACTED] do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **889,70 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav vecí

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 495/2024-15 z 22. októbra 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľov vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30P/140/2018 (ďalej len „napadnuté konanie“). V petite ústavnej sťažnosti navrhujú prikázať okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a domáhajú sa priznania primeraného finančného zadost'učinenia každému po 1 500 eur, ako aj náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh, na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu a vlastnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľka v 1. rade sa návrhom z 24. mája 2018 domáhala proti [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „odporca“ alebo „otec“) rozvodu manželstva a úpravy práv a povinností k maloletému synovi (sťažovateľ v 2. rade, pozn.) na čas po rozvode.

3. Okresný súd rozsudkom z 2. júla 2020 rozviedol manželstvo sťažovateľky a odporcu (výrok I), zveril maloletého do osobnej starostlivosti sťažovateľky (výrok II), určil, že obaja rodičia sú oprávnení a povinní zastupovať maloletého a spravovať jeho majetok (výrok III), uložil odporcovi povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 1 000 eur (výrok IV), v prevyšujúcej časti návrh zamietol (výrok V), styk odporcu s maloletým neupravil (výrok VI) a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok VII).

4. Proti rozsudku okresného súdu boli účastníkmi konania podané odvolania, ktoré boli spolu so spisom predložené Krajskému súdu v Prešove na rozhodnutie v septembri 2020. Po vrátení vecí bez rozhodnutia vo februári 2021 a po vykonaní opravy chyby v písaní v záhlaví rozsudku a náprave procesného pochybenia pri doručovaní odvolaní účastníkov konania a ich vyjadrení okresnej prokuratúre bola vec v marci 2021 opätovne predložená krajskému súdu.

5. Krajský súd uznesením z 27. januára 2022 rozsudok okresného súdu v časti (týkajúcej sa rozvodu manželstva, zverenia maloletého do osobnej starostlivosti a styku s maloletým) potvrdil a v časti (týkajúcej sa zastupovania maloletého, správy jeho majetku a určenia výživného na čas po rozvode) zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu.

6. Po vrátení spisu v máji 2022 sa v septembri 2022 uskutočnilo pojednávanie, ktoré okresný súd odročil na november 2022, no tento termín pre školenie sudkyne zrušil. Ďalšie pojednávanie nariadené na 7. december 2022 bolo odročené pre chorobu sťažovateľky a odchod sudkyne na sťaž. Vec bola 2. januára 2023 pridelená novej sudkyňi. Pojednávanie nariadené na 20. marec 2023 bolo zrušené na žiadosť advokáta sťažovateľky a termín nariadený na 3. apríl 2023 bol zrušený na žiadosť právneho zástupcu odporcu. Ďalšie pojednávanie sa uskutočnilo 17. apríla 2023 a bolo odročené na preukázanie nákladov na maloletého. Pojednávania nariadené na 7. jún 2023, 17. júl 2023 a 27. september 2023 boli odročené na žiadosť advokáta sťažovateľky. Ďalšie

pojednávane sa uskutočnilo 8. novembra 2023 a bolo pre účely doplnenia dokazovania odročené na 31. január 2024. Termín bol zrušený pre práceneschopnosť sudkyne a pojednávane nariadené na 25. marec 2024 súd zrušil na žiadosť advokáta sťažovateľky. Pojednávane nariadené na 15. apríl 2024 bolo odročené pre práceneschopnosť sudkyne. Dňa 11. apríla 2024 bola vec pridelená ďalšej sudkyňi a 10. júna 2024 znova inej sudkyňi. Ďalšie pojednávane sa uskutočnilo 12. augusta 2024. Pre účely doplnenia dokazovania bolo odročené na 21. august 2024, ktoré sa neuskutočnilo na žiadosť advokátky odporcu a bolo odročené na 30. september 2024 a následne na 21. október 2024, a na tomto pojednávani súd meritórne rozhodol. Na základe žiadosti zákonnej sudkyne bola predĺžená lehota na napísanie rozhodnutia, ktoré bolo po vyhotovení 15. novembra 2024 odoslané účastníkom konania, pričom obaja následne podali odvolanie a predmetné konanie tak doteraz nie je právoplatne skončené. Podľa zistení ústavného súdu súdny spis zatiaľ nebol postúpený odvolaciemu súdu na rozhodnutie.

7. Sťažovatelia sa (predchádzajúcou) ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 21. októbra 2022 domáhali porušenia totožných práv podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorej (sťažnosti ústavný súd) nálezom č. k. IV. ÚS 47/2023-40 z 12. apríla 2023 nevyhoviel.

8. Taktiež otec sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 2. mája 2024 domáhal porušenia totožných práv podľa ústavy a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, o ktorej ústavný súd nálezom č. k. IV. ÚS 348/2024-24 zo 4. septembra 2024 rozhodol tak, že vyslovil porušenie označených práv, okresnému súdu prikázal konať bez zbytočných prietáhov a priznal otcovi finančné zadostučinenie 3 000 eur a trovy konania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

9. V ústavnej sťažnosti sťažovatelia namietajú, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu ich v bode 1 označených práv. Uvádzajú, že konanie ako celok nie je ani po vyše šiestich rokoch skončené aj napriek tomu, že po vrátení veci z krajského súdu zostáva rozhodnúť už „len“ o zastupovaní maloletého a správe jeho majetku, ako aj o vyživovacej povinnosti na čas po rozvode. Poukazujú na to, že okresný súd nepostupoval v súčinnosti s účastníkmi konania, aby predchádzal odročovaniu pojednávania kvôli kolízii termínov, a zdôrazňujú, že viacero termínov bolo zrušených z dôvodov na strane súdu. Podľa ich názoru konanie okresného súdu nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, ale naopak, neefektívnym postupom súdu sa konanie nedôvodne predlžuje a oddľahuje sa tým rozhodnutie vo veci. Podľa sťažovateľov neprimeraná dĺžka konania nie je odôvodnená právnou ani skutkovou zložitnosťou veci alebo správaním účastníkov. Zdôrazňujú, že ide o konanie o existenčných otázkach vo veci starostlivosti súdu o maloletých, ktoré vyžaduje mimoriadnu pozornosť a výnimočnú rýchlosť konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu

10. Okresný súd vo svojom vyjadrení k prijatej ústavnej sťažnosti z vecného hľadiska odkázal na vyjadrenie zákonnej sudkyne, ktorá predovšetkým chronologicky opísala doterajší priebeh

konania. Ďalej uviedla, že vec jej bola pridelená 10. júna 2024 na základe zmeny v rozvrhu práce a hneď po oboznámení sa s obsahom spisu nariadila pojednávanie na 12. august 2024 a vyzvala sťažovateľku na riadne si splnenie povinnosti uloženej jej už skôr súdom, a to pod hrozbou poriadkovej pokuty. Zdôraznila, že na pojednávaní konanom 21. októbra 2024 bolo vo veci samej rozhodnuté rozsudkom, ale pokiaľ ide o sťažovateľmi tvrdené zbytočné priesťahy, tieto nechala bez vyjadrenia.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou a podaním okresného súdu, ako aj s obsahom spisu všeobecného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto pristúpil k posúdeniu veci samej.

12. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému synovi na čas po rozvode.

13. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so svojím návrhom.

16. Táto povinnosť súdu a sudcu podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp konania a vyplýva najmä z čl. 5 ods. 2 a čl. 12 Civilného

mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“). Podľa čl. 5 ods. 2 CMP súd postupuje z úradnej povinnosti na základe zákona na účely prejednávania a rozhodnutia veci tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná. Podľa čl. 12 CMP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Podľa § 30 CMP súd po začatí konania postupuje v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá.

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj sťažnosť sťažovateľov.

18. Rozvod manželstva a s ním spojené konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu patrí do bežnej a pomerne početnej agendy všeobecných súdov. Z hľadiska predmetu konania ide o prednostnú vec, kde sa predpokladá osobitná pozornosť venovaná efektívnemu a rýchlemu postupu súdu (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Povaha napadnutého konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným priet'ahom (m. m. I. ÚS 419/2015, III. ÚS 72/2019).

19. V rámci posúdenia prvého kritéria – faktická a právna zložitost' prejednávanej veci – možno s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konštatovať, že vec patrí medzi skutkovo zložitejšie, keďže ide o prípad, v ktorom účastníci konania predostreli svoje rozdielne požiadavky týkajúce sa úpravy ich práv ako rodičov k maloletému. O skutkovej zložitosti prejednávanej veci svedčí aj existencia niekoľkých ďalších konaní tých istých účastníkov vo veciach rozhodovania o úprave práv a povinností k maloletému na čas do rozvodu, rozhodovania o určení príspevku na manželku, rozhodovania o uložení výchovných opatrení (pričom jedno konanie bolo začaté *ex offio* pod tlakom vážnosti situácie, keďže otec nemal s maloletým aktívne stretnutie už takmer rok) a rozhodovania o nariadení neodkladného opatrenia. Vec však nemožno považovať za právne zložitú, keďže prameňom práva pre rozhodnutie je predovšetkým zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný. Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že skutková zložitost' veci čiastočne prispela k predĺženiu celkovej dĺžky konania okresného súdu.

20. Ústavný súd pri posudzovaní prvého kritéria osobitne zohľadnil predmet konania a jeho význam pre sťažovateľov a v tejto súvislosti konštatuje, že napadnuté konanie má pre nich vzhľadom na svoju povahu mimoriadny význam, keďže jeho výsledok jednak podstatne ovplyvňuje status sťažovateľky v 1. rade a pokiaľ ide o zverenie maloletého do jej osobnej starostlivosti, má evidentný vplyv aj na jeho právnu istotu. Táto však bola nastolená uznesením krajského súdu z 27. januára 2022, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu z 2. júla 2020 v časti rozvodu a zverenia maloletého matke. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 11. mája 2022, a preto

v tejto časti už nemožno hovoriť o pretrvávajúcej právnej neistote sťažovateľov. Pokiaľ ide o určenie výživného a jeho vplyv na možnosti sťažovateľky ako matky riadne zabezpečiť zdravý vývoj maloletého, ústavný súd taktiež zohľadnil, že otec na syna dobrovoľne prispieva čiastkou 500 eur mesačne a nie sú tak ohrozené jeho existenčné potreby. Aj z rozhodnutia krajského súdu z 27. januára 2022 vyplýva, že maloletý nie je limitovaný vo svojich potrebách z dôvodu, že nie je možné ich finančne pokryť. Uvedené a odvolacím súdom zvýraznené skutočnosti podľa názoru ústavného súdu dostatočne odôvodňujú záver o tom, že rozhodnutie o zostávajúcom predmete napadnutého konania značne oslabuje význam veci pre sťažovateľku, ako aj samotného maloletého sťažovateľa.

21. V rámci posudzovania ďalšieho kritéria, a to správania sťažovateľov, ústavný súd konštatuje, že v prípade sťažovateľa v 2. rade nezistil také skutočnosti, ktoré by výrazne prispeli k predĺženiu napadnutého konania a ktoré by bolo možné pripísať na jeho ťarchu. Naopak, v prípade sťažovateľky v 1. rade ako navrhovateľky došlo k odročeniu viacerých termínov pojednávania na žiadosť jej právneho zástupcu (len od vrátenia veci z krajského súdu to bolo päťkrát), čo je tiež faktorom, ktorý negatívne ovplyvnil plynulý postup súdu. Taktiež sťažovateľka nesplnila svoju povinnosť uloženú jej súdom, preto ju súd musel opakovane vyzývať na poskytnutie súčinnosti.

22. Ústavný súd už v náleze č. k. IV. ÚS 47/2023-40 z 12. apríla 2023 konštatoval, že sťažovateľka svojím správaním v súvislosti s vykonávaním znaleckého dokazovania v súvisiacej veci vedenej okresným súdom pod sp.zn. 28P/34/2018 prispela v konečnom dôsledku aj k predĺženiu napadnutého konania okresného súdu. Preto hodnotí, že aj správanie samotnej sťažovateľky podstatne prispelo k predĺženiu napadnutého konania.

23. Vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa uplatňuje zásada materiálnej pravdy a súd je povinný na účely zistenia skutočného stavu veci vykonať všetky potrebné dôkazy, aj keď ich účastníci konania nenavrhlí (čl. 6 CMP). To však neznamená, že účastníci mimosporového konania nie sú povinní poskytovať súdu potrebnú súčinnosť (§ 32 CMP) a že by mali jeho konanie a rozhodovanie sťažovať a nedôvodne zdržiavať, tak ako tomu bolo v danej veci. Povinnosť súdu zistiť v konaniach podľa Civilného mimosporového poriadku skutočný stav veci (vyšetrovací princíp) nie je možné naplniť bez súčinnosti účastníkov konania ako aj subjektov na konaní zúčastnených, preto zákon aj v týchto veciach trvá na naplnení základných procesných povinností (povinnosti tvrdenia právne relevantných skutočností a dôkazná povinnosť) (porov. *Smyčková, R., Števec, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol.: Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017. s. 157.*).

24. Na druhej strane však nemožno celkom opomenúť, že vo vzťahu medzi rodičmi a deťmi vždy treba dať prednosť dohode rodičov a rozumnému usporiadaniu ich rodinných vzťahov s ohľadom na najlepší záujem dieťaťa. Aj z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že ak by rodičia skutočne dbali o najlepší záujem svojich maloletých detí, mohli sa na výkone svojich práv dohodnúť, čím skôr svoje nezhody vyriešiť a k žiadnym prietahom v konaní pred súdom by nemuselo dochádzať (k tomu pozri nálež I. ÚS 235/2019). Tento aspekt musia mať na zreteli nielen konajúci súd, ale najmä rodičia, aby svojimi procesnými návrhmi a neposkytnutím potrebnej súčinnosti neprimerane neodďaľovali meritórne rozhodnutie. Zvlášť v situácii, v ktorej je viac ako zrejmé, že jeden z rodičov (v tomto prípade matka) si najlepší záujem dieťaťa stotožňuje so svojím vlastným záujmom.

25. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Vychádzal pritom zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

26. Podľa názoru ústavného súdu isté obdobia nečinnosti, resp. nesústreďenej činnosti sa v napadnutom konaní vyskytli a postup okresného súdu nemožno považovať za smerujúci sústredene k urýchlenému odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľov v čiastkovej otázke určenia vyživovacej povinnosti na čas po rozvode manželstva. Hoci okresný súd rozhodol ešte v júli 2020, vec po vykonaní všetkých úkonov krajskému súdu predložil až v marci 2021 po tom, ako opravil chyby vo svojom prvom rozsudku. V období od marca 2021 do apríla 2022 bol spis na rozhodnutie o odvolaní na krajskom súde, a teda mimo dispozičnej sféry okresného súdu. K ďalšiemu predĺženiu konania prispelo čiastočné zrušenie rozsudku okresného súdu z dôvodu nedostatočného zistenia skutkového stavu, ktorý bol rozhodný pre určenie výživného. Obdobie od mája 2022, ktoré nasledovalo po vrátení spisu krajským súdom, bolo poznamenané prerozdeľovaním veci niekoľkým sudkyňiam, ale najmä opakovaným zrušovaním pojednávaní bez toho, aby si okresný súd dôsledne vynútil splnenie procesných povinností navrhovateľky, skoncentroval dokazovanie a vo veci rozhodol. Právna neistota sťažovateľov v otázke určenia výživného na čas po rozvode tak trvá od mája 2022, keď bolo manželstvo účastníkov konania právoplatne rozvedené. Na druhej strane nemožno opomenúť, že krátko po podaní ústavnej sťažnosti okresný súd meritórne rozhodol aj o tejto otázke, ale celkovo konanie trvá už vyše šesť a pol roka (od mája 2018) a vzhľadom na podané odvolania doteraz nebolo v celosti právoplatne skončené, čo je z ústavnoprávneho hľadiska neprípustné.

27. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že v konaní sp. zn. 30P/140/2018 došlo k zbytočným prietahom ústavnej intenzity, preto rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

28. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd zistil porušenie označených práv sťažovateľov postupom okresného súdu v napadnutom konaní, pričom toto nie je dosiaľ právoplatne skončené, prikázal mu v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde, aby v predmetnej veci konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

30. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti žiadajú priznať primerané finančné zadost'učinenie 1 500 eur každému, poukazujúc na stav pretrvávajúcej právnej neistoty a charakter napadnutého konania. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie

vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadostučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadostučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

31. Zohľadňujúc skutkovú zložitost' veci, predmet konania, jeho citlivý charakter, ale aj jeho značne oslabený význam pre sťažovateľov vrátane charakteru, závažnosti a dĺžky prieťahov spôsobených okresným súdom, prihliadajúc aj na správanie sťažovateľky v 1. rade, ale najmä na tú skutočnosť, že vo veci rozvodu manželstva je už právoplatne rozhodnuté a súd už (zatiaľ neprávoplatne) rozhodol aj v časti určenia výživného, ďalej berúc do úvahy aj celkovú dĺžku napadnutého konania, ústavný súd považoval za dôvodné priznanie požadovaného finančného zadostučinenia v sume 1 500 eur pre sťažovateľa v 2. rade (bod 3 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti, pokiaľ ide o sťažovateľku v 1. rade, jej návrhu nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu), a to z dôvodov podrobne uvedených v bode 21 nálezu.

VI.

Trovy konania

32. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 889,70 eur (bod 4 výroku nálezu).

33. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom v relevantnom období [(ďalej len „vyhláška“); § 11 ods. 3, § 13 ods. 2 a 3, § 13a, § 16 ods. 3, § 18 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Právny zástupca zastupoval súčasne dvoch sťažovateľov, preto sa tarifná odmena pri zastupovaní každého zo sťažovateľov znižuje o 50 %. Základná sadzba tarifnej odmeny teda predstavuje 171,625 eur. Každému zo sťažovateľov vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo celkovo predstavuje 741,42 eur a po zvýšení o daň z pridanej hodnoty 889,70 eur. Ústavný súd vypočítanú náhradu trov sťažovateľov zvýšil podľa § 18 ods. 3 vyhlášky o daň z pridanej hodnoty, pretože právny zástupca sťažovateľov je platiteľom tejto nepriamej dane. Pri určení výšky jej sadzby postupoval podľa § 27 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o DPH“), v zmysle ktorého sa pri zmene sadzby dane použije pri každom vzniku daňovej povinnosti sadzba dane platná v deň vzniku daňovej povinnosti. Keďže daňová povinnosť právnomu zástupcovi sťažovateľov vznikla dňom dodania služby (§ 19 ods. 2 zákona o DPH), pri úkonoch právnej služby realizovaných a vyúčtovaných do 31. decembra 2024 ústavný súd použil sadzbu dane z pridanej hodnoty vo výške 20 %.

34. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

35. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. marca 2025

Ladislav Duditš
predseda senátu